

О. А. Іванова

**ПРО МОНОГРАФІЮ «ІНСТИТУЦІЙНА АДАПТАЦІЯ
ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ ДО ПРОЦЕСІВ
ГЛОБАЛІЗАЦІЇ» (авт. Миколенко О. П.)**

Миколенко Е. П. Институциональная адаптация экономических систем к процессам глобализации / Е. П. Миколенко. – Харьков : Изд-во НУА, 2017. – 268 с.

Активна інтеграція України у глобальний економічний простір зумовлює постійне посилення впливу екзогенних чинників як на національну систему господарювання в цілому, так і на її інституційну складову. Їх тиск лише зростає на фоні незавершеності посттрансформаційних перетворень. Невідворотним результатом стає реакція інституційної системи на зовнішні виклики, пристосування, адаптація до обставин, що змінюються. Вона може мати як стихійний, спонтанний, некерований характер, так і бути результатом цілеспрямованої політики, заснованої на науковому обґрунтуванні та прогнозуванні діяльності відповідних структур державної влади, мікроекономічних суб'єктів господарювання. Успіх цієї діяльності у вирішальній мірі залежить від розуміння ними суті, механізму процесів, що відбуваються. Відповідно зростає значимість і затребуваність теоретичних напрацювань у сфері дослідження процесів інституційної адаптації систем господарювання до швидких змін в глобальному економічному середовищі. Саме цим питанням і присвячене монографічне дослідження, що й зумовлює його актуальність.

Монографія складається з трьох розділів, які охоплюють широкий спектр економічних питань. У першому розділі – «Теоретичні основи інституційної адаптації економічних систем» – розкрито природу та властивості інституційної системи у її взаємозв'язку з іншими підсистемами. Це дозволило скласти більш глибоке уявлення про складну структуру господарської системи. Розглянуто інституційний устрій економічної системи та надано розгорнуту характеристику його складників. На цій основі доведено теоретичне положення про роль

інститутів у забезпеченні єдності функціонування та еволюції господарських систем. У другому розділі – «Соціально-економічні інститути адаптації до процесів глобалізації» – досліджено інституційні форми ринкової самоорганізації та її вплив на еволюцію та розвиток сучасних економічних інститутів, які забезпечують інтеграцію відкритої економіки до глобального простору з підвищеними ризиками.

У третьому розділі – «Особливості інституційної адаптації економіки України до процесів глобалізації» – послідовно розкрито особливості сучасної динаміки постсоціалістичних країн, у тому числі й України. Перед ними стоїть комплексне завдання, а саме: інституційна добудова цілісного ринкового механізму з використанням інструментів інституційного запозичення та оптимального входження в глобальний простір, що створює додаткові ризики для їх економічної рівноваги.

Методологічною основою дослідження є інституційна та еволюційна теорії. У роботі здійснено аналіз інституційної системи та її структури. Обґрунтовані адаптивні властивості мережевих інститутів інтеграції, охарактеризовані протиріччя співіснування держави та наднаціональних інститутів в системі управління національним господарством. Використання системного підходу дозволило авторці дослідити складну природу господарської системи, яка визначається взаємопроникненням, когерентністю і взаємовпливом всіх підсистем, проаналізувати процеси становлення ринкової економіки як цілісного інституційного утворення, встановити інституційні деформи (інституційні ями, розриви, пустоти та інше), що виникли внаслідок адаптації ринкових інститутів до локального підґрунтя постсоціалістичних країн

До найвагоміших результатів дослідження можна віднести те, що авторкою на основі структурування інституційного устрою господарської системи запропоновано теоретичну модель інституційної адаптації до нестабільного середовища шляхом попереджувальних змін інститутів, здатних забезпечити узгодженість реакцій економічних суб'єктів на порушення рівноваги. Також заслуговує на увагу проведений регресійний аналіз, який дозволив прийти до висновку про значний вплив якості інститутів на функціонування та розвиток економіки. Інституційна структуризація економічної системи дозволила виділити переважаючі базисні економічні інститути власності, економічної

влади та неформальні інститути «відносин», які визначають та організують інституційний порядок, забезпечують ефективність координації та контролю та мають значущий вплив на динаміку ВВП на душу населення. Доведено, що рівень захисту прав власності і довіра виявляються універсальними ключовими детермінантами.

Також дослідником удосконалене уявлення про чинники, що забезпечують динамічну стабільність господарської системи в умовах посилення глобальної конкуренції і розгортання тенденцій постіндустріального розвитку економіки.

Цікавим є здійснений кластерний аналіз країн, який ліг в основу запропонованої класифікації, проте така типологізація потребує подальшого вдосконалення та пояснення, чи можуть бути об'єднані в одну групу такі розвинені країни, як США, Франція, Німеччина та Сінгапур.

Також необхідно зазначити, що відправним моментом дослідження процесів інституційної адаптації стали систематизація та структурування здобувачем інституціональної ієрархії економічних систем. Основними їх складовими визначено глобальний, національний та корпоративний рівні. Простежуються особливості інституціональної адаптації на окремих рівнях. Цілком логічним завершенням виглядало б узагальнення цієї специфіки. Таке узагальнення набуває особливого значення в контексті вибудовування логіки інституційних трансформацій та адаптації економічної системи. Адже взаємозалежність, комплементарність інститутів зумовлює необхідність визначення послідовності їх трансформації, адаптації як елементів цілісної системи.

В цілому ж монографія є завершеним самостійним науковим дослідженням, виконаним на актуальну тему, має наукову і практичну цінність. Результати дослідження можуть бути використані в навчальному процесі при викладанні дисциплін «Глобальна економіка», «Інституційна економіка», «Економічна теорія» майбутнім фахівцям економічного напрямку.

Теоретичне та практичне значення отриманих результатів зумовлене новизною розроблених теоретичних та практичних положень. У процесі роботи над монографією авторкою опрацьовано та узагальнено значний обсяг наукової літератури, що стосується різних

аспектів проблеми забезпечення інституційної адаптації соціально-економічних систем. Зокрема розкрито потенційні можливості використання таких сучасних форм організації підприємницької діяльності, як горизонтальна та вертикальна інтеграція, формування мережових, кластерних структур, їх комбінація. Досліджено проблеми і можливості використання різноманітних інструментів забезпечення взаємодії державних та наднаціональних органів управління.

Отже отримані теоретичні результати можуть стати підґрунтям розробки та впровадження державної політики інституціональних трансформацій в різних сферах суспільного відтворення. Практичне значення мають розроблені здобувачем на підставі глибокого аналізу процесів інституціональних змін в українській економіці та запропоновані рекомендації щодо вдосконалення умов інституціональної адаптації національної економіки.